

การพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูสภาพ สำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี

Development of Nursing practice Guidelines for Rehabilitation Stroke Patients for Subdistrict Health Promoting Hospital, Muang Ubon Ratchathani Province.

(Received: October 24,2024 ; Revised: October 28,2024 ; Accepted: October 29,2024)

กัญยวิตรา หิรัญเชวงศักดิ์¹ กัญญารัตน์ กันยะภาณุจัน¹
Kanwitra Hiranchawengsak¹ Kanyarat Kanyakan¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะดูแลต่อเนื่องที่บ้านสำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาล 25 คน ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบ 7 คน กลุ่มตัวอย่างในการนำไปปฏิบัติไปทดลองใช้ 1) พยาบาลวิชาชีพ รพ.สต. รวม 20 คน 2) ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะดูแลต่อเนื่องที่บ้าน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมของแนวปฏิบัติทางการพยาบาล แบบประเมินความรู้ และทักษะในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะดูแลต่อเนื่องที่บ้าน แบบประเมิน ADL และแบบวัดพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา Paired sample t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า : 1. แนวปฏิบัติทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู ประกอบด้วย 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1) แนวทางการประเมินและการดูแลผู้ป่วยเบื้องต้น 2) แนวทางการตรวจทางระบบประสาท 4) แนวทางการตรวจทางห้องปฏิบัติการ/การตรวจพิเศษ 5) การรายงานแพทย์ 6) การให้ข้อมูลผู้ป่วยและญาติ 7) หน้าที่ส่วนในการดูแล 8) การแสวงหาและการใช้แหล่งประโยชน์ 9) การประยุกต์ใช้ระบบการแพทย์ทางไกล และ 10) การประเมินเพื่อเฝ้าระวังและติดตามอาการ 2. แนวปฏิบัติทางการพยาบาล มีความเหมาะสมและเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.64$, S.D.=0.28) 3. หลังนำแนวปฏิบัติทางการพยาบาลไปใช้ 3.1) ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และทักษะในการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะดูแลต่อเนื่องที่บ้านเพิ่มขึ้น ($p<.001$) 3.2) ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะดูแลต่อเนื่องที่บ้าน มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและพฤติกรรมการจัดการตนเองดีขึ้น ($p<.001$)
คำสำคัญ : แนวปฏิบัติทางการพยาบาล, ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง, การดูแลต่อเนื่อง

Abstract

The action research project focused on creating nursing practice guidelines for caring for stroke patients during the ongoing home care phase, specifically for sub-district health promotion hospitals in Mueang Ubon Ratchathani District. The target group for developing these guidelines included 25 participants, with 7 experts involved in evaluating the model. The implementation phase involved two sample groups: 1) 20 professional nurses from sub-district health promotion hospitals, and 2) 20 stroke patients receiving continuous care at home. The research tools included group discussion records, assessment forms for the appropriateness of nursing practice guidelines, knowledge and skill evaluation forms for caring for stroke patients in the continuous home care phase, ADL (Activities of Daily Living) assessment forms, and self-management behavior measures for stroke patients. These instruments had reliability coefficients of 0.82, 0.86, 0.88, and 0.82, respectively. Data analysis was conducted using descriptive statistics, paired sample t-tests, and content analysis.

The study results indicated the following: 1. The nursing practice guidelines for caring for stroke patients during the continuous home care phase comprised 10 steps: 1) Assessment and initial patient care, 2) Neurological examination, 3) Laboratory/special examination, 4) Reporting to doctors, 5) Providing information to patients and their families, 6) Collaborative care, 7) Resource utilization, Integration of telemedicine systems, and 9) Monitoring and follow-up. The application of these guidelines significantly improved outcomes compared to pre-implementation (p-

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ, สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี

value<0.01). 2. The nursing practice guidelines were rated as highly appropriate and feasible, with a mean score of 4.64 (S.D.=0.28). 3. Following the implementation. 3.1) There was a significant increase in the mean scores of nurses' knowledge and skills for caring for stroke patients at home ($p<.001$). 3.2) Stroke patients in the continuous care phase showed significant improvement in daily living activities and self-management behaviors ($p<.001$).

Keywords: Nursing practice Guidelines, Stroke Patients, Continuity of care

บทนำ

โรคหลอดเลือดสมอง (Cerebrovascular Diseases or CVD หรือ Stroke) เป็นโรคทางระบบประสาทที่สมองขาดเลือดไปหล่อเลี้ยงจากหลอดเลือดสมองที่ตีบ ตัน หรือแตก ส่งผลให้เซลล์สมองตาย ซึ่งเป็นสาเหตุที่พบได้บ่อยและมีแนวโน้มสูงขึ้นทั่วโลก¹ สำหรับประเทศไทยจากรายงานของกองยุทธศาสตร์และแผนงาน (2565) พบว่า มีอัตราอุบัติการณ์ของโรคหลอดเลือดสมองเพิ่มขึ้น 38.6 ต่อประชากรแสนคน นอกจากนี้พบอัตราการตาย ปี พ.ศ. 2563 - 2565 เท่ากับ 45.62, 46.48 และ 42.94 ตามลำดับ การเจ็บป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมอง นับถือเป็นภาวะที่ทำให้เกิดความผิดปกติต่อระบบประสาทอย่างกะทันหัน ส่งผลต่อระบบต่างๆ ของร่างกายให้เกิดความผิดปกติและอาจทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตได้ ซึ่งประมาณ 1 ใน 3 ของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองจะเสียชีวิตภายใน 1 เดือน และอีก 2 ใน 3 รอดชีวิตแต่เกิดความพิการอย่างถาวรหรือชั่วคราว ซึ่งต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพอย่างใกล้ชิดเป็นระยะเวลานาน ก่อให้เกิดปัญหาการจัดการการดูแลสุขภาพที่ต้องการความต่อเนื่องและการจัดการการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน² จากความผิดปกติจากโรคหลอดเลือดสมองมีความจำเป็นต้องพึ่งพาครอบครัวและระบบการบริหารจัดการการดูแลต่อเนื่องที่บ้านอย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูสภาพสำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี เพื่อเป็นแนวทางการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูสภาพ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูสภาพ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี
2. เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูสภาพ สำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี
3. เพื่อประเมินผลพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูสภาพ สำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี

วิธีการศึกษา

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะดูแลต่อเนื่องที่บ้านสำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี ซึ่งประกอบด้วย 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทและวิเคราะห์ปัญหา (เดือนที่ 1) ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูสภาพ ระยะที่ 3 การนำแนวปฏิบัติทางการพยาบาลไปใช้ใน รพ.สต. สังกัด อ.เมืองอุบลราชธานี ระยะที่ 4 การประเมินผล การพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาล กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาล 25 คน ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบ 7 คน กลุ่มตัวอย่างในการนำแนวปฏิบัติไปทดลองใช้ 1) พยาบาลวิชาชีพ รพ.สต. รวม 30 คน 2) ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

ระยะฟื้นฟู จำนวน 30 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวปฏิบัติทางการพยาบาล จำนวน 7 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ แบบประเมินความรู้ และทักษะในการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก มีค่าคะแนน 0 กับ 1 แบบประเมิน ADL จำนวน 20 ข้อ และแบบวัดพฤติกรรม การจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มได้รับตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู ด้านการวิจัยทางการพยาบาล การพัฒนาเครื่องมือวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำจนผลการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence [IOC]) ได้เท่ากับ .67 หรือ 1.00 แล้วจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูในเขตอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 30 คน ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) 1) แบบประเมินความรู้ และทักษะในการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู เป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก มีค่าคะแนน 0 กับ 1 ทำการทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีการของ Kuder-Richardson 20 : KR-20 มีค่า KR20 เท่ากับ 0.82 2) แบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวปฏิบัติทางการพยาบาล และ 3) แบบวัดพฤติกรรม การจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

(Cronbach's Alpha Coefficient: α) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และ 0.82

การเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากโครงการวิจัยได้รับการอนุมัติจากหัวหน้าหน่วยงาน ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลไปยังสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เกี่ยวข้องทุกแห่ง เพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัยในพื้นที่แล้วดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา Paired sample t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา

จริยธรรมงานวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างเคร่งครัด โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัยอย่างละเอียด พร้อมทั้งขอความยินยอมด้วยวาจาจากผู้เข้าร่วมวิจัยทุกราย ข้อมูลส่วนบุคคลถูกเก็บเป็นความลับ โดยใช้รหัสแทนชื่อจริงในการบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เข้าร่วมวิจัยมีสิทธิถอนตัวจากการวิจัยได้ทุกเมื่อโดยไม่มีผลกระทบใดๆ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้จัดเตรียมมาตรการรองรับหากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ และให้ข้อมูลติดต่อแก่ผู้เข้าร่วมวิจัยเพื่อสอบถามหรือแจ้งข้อกังวลได้ตลอดเวลา การเก็บข้อมูลในโครงการวิจัยนี้ได้รับอนุญาตจากสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี และได้รับการตรวจสอบและให้คำแนะนำจากนักวิจัยที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัย

ผลการวิจัย

1. แนวปฏิบัติทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะดูแลต่อเนื่องที่บ้าน ประกอบด้วย 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1) แนวทางการประเมินและการดูแลผู้ป่วยเบื้องต้น 2) แนวทางการ

ตรวจทางระบบประสาท 4) แนวทางการตรวจทางห้องปฏิบัติการ/การตรวจพิเศษ 5) การรายงานแพทย์ 6) การให้ข้อมูลผู้ป่วยและญาติ 7) หน้าที่ส่วนในการดูแล 8) การแสวงหาและการใช้แหล่งประโยชน์ 9) การประยุกต์ใช้ระบบการแพทย์ทางไกล และ 10) การประเมินเพื่อเฝ้าระวังและติดตามอาการ

2. แนวปฏิบัติทางการพยาบาล มีความเหมาะสมและเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.64$, S.D.=0.28)

3. ประเมินคุณภาพการพยาบาลตาม หลักการ 7 Aspects of care หน้าที่หลักทางคลินิกของพยาบาลวิชาชีพ ในการนำมาใช้ในการพัฒนาบริการพยาบาล เพื่อตอบสนองกับปัญหาสุขภาพและความต้องการของผู้ป่วย ซึ่งหลักการ 7 aspect of care มีรายละเอียดดังนี้

3.1) Assessment คือ มีการประเมินผู้ป่วยเพื่อการวางแผนให้การพยาบาลเพื่อสอดคล้องกับการรักษา

3.2) Symptom distress management คือ มีการจัดการอาการรบกวนต่างๆ เช่น ความปวด

3.3) Safety คือ มีการปฏิบัติตามมาตรฐาน เพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความปลอดภัย และมีอุปกรณ์เพียงพอต่อการใช้งาน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะในการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะดูแลต่อเนื่องที่บ้านก่อนและหลัง การพัฒนารูปแบบฯ (n=30)

คะแนนความรู้และทักษะในการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู	ก่อนการพัฒนา รูปแบบฯ		หลังการพัฒนา รูปแบบฯ		95%CI	t	P value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
	8.03	1.55	13.17	1.30			

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะในการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู ก่อนและหลัง การพัฒนารูปแบบฯ (n=30)

ความรู้และทักษะในการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู	ก่อนการพัฒนา รูปแบบฯ		หลังการพัฒนา รูปแบบฯ		95%CI	t	P value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
	2.90	.71	4.32	.74			

3.4) Disease specific clinical risk คือ มีการเฝ้าระวังความเสี่ยงเฉพาะโรค

3.5) Continuing of care คือ มีการดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องได้มาตรฐาน

3.6) Empowerment คือ มีการสนับสนุนให้ผู้ป่วยสามารถดูแลตนเองได้ หรือให้ผู้ดูแลสามารถดูแลผู้ป่วยได้

3.7) Satisfaction คือ มีความพึงพอใจสัมพันธภาพและความเชื่อมั่นศรัทธาจากผู้ป่วย

4. หลังนำแนวปฏิบัติทางการพยาบาลไปใช้

4.1) ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และทักษะในการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูเพิ่มขึ้น ($p<.001$) ดังตารางที่ 1

4.2) ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการตนเองดีขึ้น ($p<.001$) ดังตารางที่ 2

4.3) คะแนน ADL ดีขึ้นก่อนก่อนการพัฒนา
รูปแบบ

สรุปและอภิปรายผล

แนวปฏิบัติทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะเฉียบพลันที่บ้านสำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1) แนวทางการประเมินและการดูแลผู้ป่วยเบื้องต้น 2) แนวทางการตรวจทางระบบประสาท 3) แนวทางการตรวจทางห้องปฏิบัติการ/การตรวจพิเศษ 4) การรายงานแพทย์ 5) การให้ข้อมูลผู้ป่วยและญาติ 6) การให้ข้อมูลผู้ป่วยและญาติ 7) หน้าที่ในการดูแล 8) การแสวงหาและการใช้แหล่งประโยชน์ 9) การประยุกต์ใช้ระบบการแพทย์ทางไกล และ 10) การประเมินเพื่อเฝ้าระวังและติดตามอาการมีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ สอดคล้องตามหลัก 7 Aspect Care เมื่อนำไปใช้พบว่ามีประสิทธิภาพทำให้กลุ่มตัวอย่างพยาบาลมีความรู้และทักษะในการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูเพิ่มขึ้น กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง มีการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและพฤติกรรมจัดการตนเองดีขึ้น อธิบายได้ว่า แนวปฏิบัติทางการพยาบาลพัฒนาขึ้นจากการศึกษาและวิเคราะห์บริบทการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู พัฒนาร่างแนวปฏิบัติผ่านการประเมินความเหมาะสมและเป็นประโยชน์โดยผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน เมื่อนำไปใช้ปฏิบัติสามารถ

ปฏิบัติได้จริง^{3,4} สอดคล้องกับผลการศึกษาของปัญจนา พรายอินทร์, บุญญรัตน์ เฟิกเดช และพิมพ์รลิตะวัฒนากุล⁵ ศึกษาผลการใช้รูปแบบการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูตามแนวคิด การจัดการตนเอง พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมจัดการตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำรูปแบบการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูนี้ ไปใช้ในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู เพื่อส่งเสริมให้ผู้ป่วยมีการฟื้นฟูและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

2. พยาบาลวิชาชีพและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาปฏิบัติการทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยระยะฟื้นฟูกลุ่มโรคอื่นๆ เกิดความเข้าใจสถานการณ์และปัจจัยที่สำคัญต่อการเกิดสุขภาพที่ดีเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนางานวิจัยในการออกแบบรูปแบบปฏิบัติการพยาบาลที่สามารถทำให้ประชาชนกลุ่มโรคอื่นๆ มีภาวะสุขภาพที่ดี พึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาเป็นแนวทางการพยาบาลที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสำหรับพยาบาลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. World Stroke Organization. (2023). Stroke, Cerebrovascular Accident Retrieved. Retrieved September 7 , 2023, from <http://www.world-stroke.org/about-wso/annual-reports>
2. ณัฐกร นิลเนตร. (2562). ปัจจัยเสี่ยงและการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในกลุ่มผู้ป่วยความดันโลหิตสูง.วารสารพยาบาลทหารบก, 20(2), 51-57.
3. นลินี พสุคันธภัก, สายสมร บริสุทธิ์ และ วันเพ็ญภิญโญภาสกุล. (2562). แนวทางการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองสำหรับพยาบาลทั่วไป. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.
4. ณัฐกร นิลเนตร, ชนัญญา จิระพรกุล, และเนาวรัตน์ มณีนิล. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ. วารสารสุขภาพ, 41(1), 62-75.
5. ปัญจนา พรายอินทร์, บุญญรัตน์ เฟิกเดช และพิมพ์รลิตะวัฒนากุล. (2565). ศึกษาผลการใช้รูปแบบการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟูตามแนวคิด การจัดการตนเอง. วารสารสภาการพยาบาล 2565; 37(4) 73-94.